

CARACTERIZARE MORFOMETRICĂ A MAMIFERELOR DOMESTICE IDENTIFICATE ÎN AȘEZAREA MEDIEVALA DE LA BEROE

Simina Stanc

Universitatea "Al. I. Cuza", Facultatea de Biologie, Bd. Carol I, 20A, 700505 Iași, Romania, siminams@yahoo.com

În cursul săpăturilor arheologice derulate în perioada anilor 1999-2002 în situl de la Piatra Frecăței (pe locul cetății Beroe) s-au găsit materiale datate în secolele XI-XII. Situl de la Piatra Frecăței se află pe malul Dunării, la 3 km de comuna Ostrov (județul Tulcea).

Eșantionul arheozoologic analizat este constituit din 3923 resturi, dintre care trei aparțin omului (*Homo sapiens*), 86 păsărilor, 316 peștilor, iar restul mamiferelor (3518).

Cea mai mare parte a resturilor provenite de la mamifere aparțin celor domestice (56,75%), în cadrul acestui grup, specia cu cea mai bună reprezentativitate (32,72% din totalul resturilor de mamifere identificate) fiind vita (*Bos taurus*), urmată de ovicaprine (*Ovis aries/Capra hircus*) și porcul domestic (*Sus scrofa domesticus*), cu ponderi asemănătoare. Speciile de mamifere domestice identificate sunt: vita (*Bos taurus*), ovicaprinele (*Ovis aries/Capra hircus*), porcul (*Sus scrofa domesticus*), calul (*Equus caballus*), măgarul (*Equus asinus*) și pisica (*Felis domesticus*).

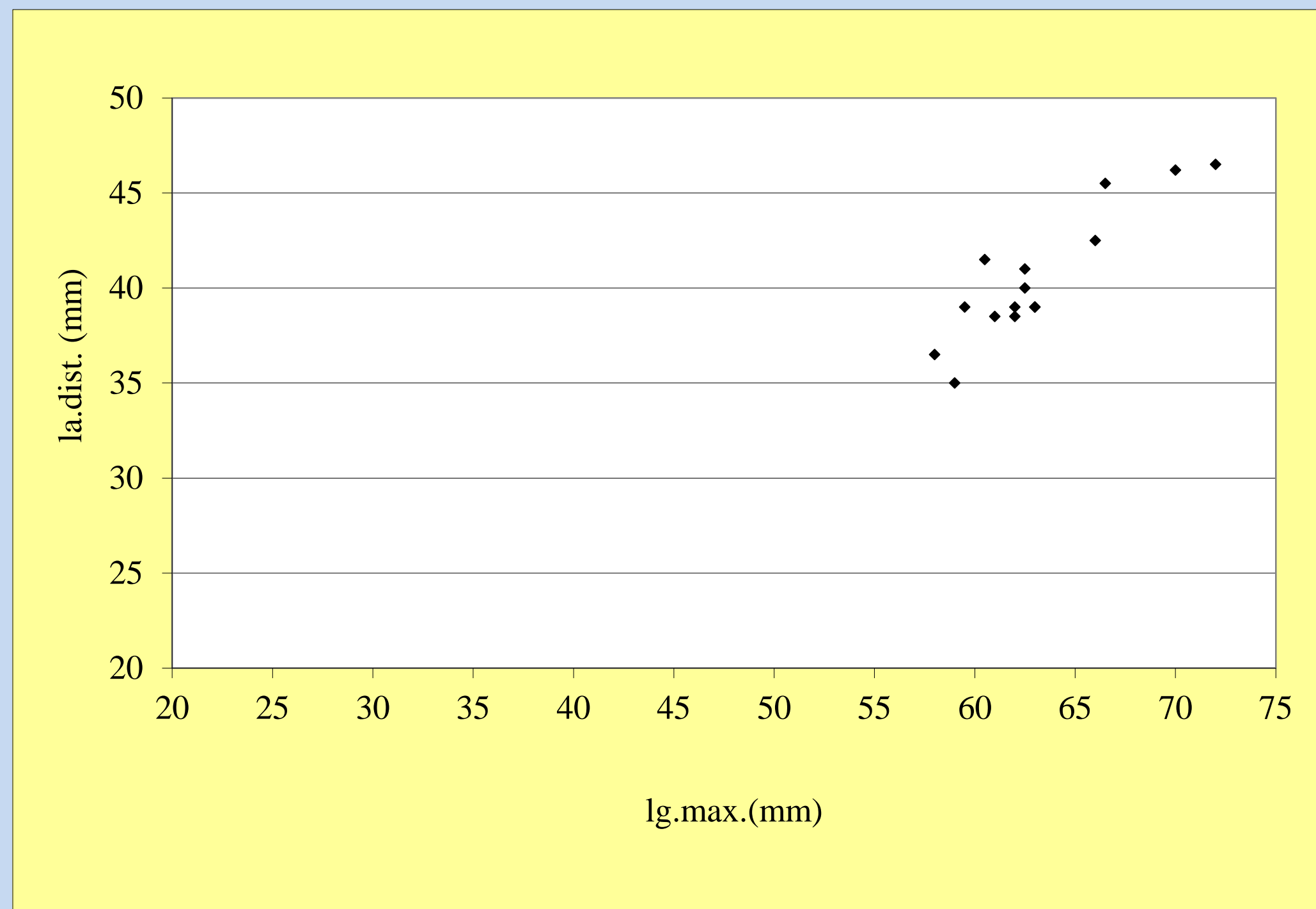

Diagrama de dispersie pentru astragale de *Bos taurus*.

Valoarea medie a taliei la greabăn pentru exemplarele femele este 116,7 cm (estimată pe baza a nouă metapodii). Pentru masculi s-au estimat numai două talii (pe baza metacarpelor), valorile fiind 120 cm și 125,6 cm. Pentru estimarea taliei indivizilor castrați s-au utilizat 4 metapodii, valoarea medie a acestui parametru fiind 123,2 cm.

Talia la greaban pentru *Bos taurus*.

Piesa	Lungime (mm)	Sex	Talie greaban (mm)
Metacarp	190	Castrat	1162,8
Metacarp	207	Castrat	1266,84
Metacarp	207	Castrat	1266,84
Metatars	228	Castrat	1242,6
Metacarp	(190)	Femela	1140
Metacarp	183	Femela	1098
Metacarp	187	Femela	1122
Metacarp	190	Femela	1140
Metacarp	191	Femela	1146
Metacarp	200,5	Femela	1203
Metatars	215	Femela	1150,25
Metatars	236	Femela	1262,6
Metatars	219	Femela	1171,6
Metacarp	192	Mascul	1200
Metacarp	201	Mascul	1256,25

Mandibule de *Sus scrofa domesticus*.

Mandibula de *Ovis/Capra*

Pentru *Ovis aries* s-au măsurat puține piese, dintre acestea unele folosind și la estimarea taliei la greabăn: două astragale (cu lungimea de 30 mm și 30,2 mm), un calcaneu (63 mm lungime), un metacarp (140,5 cm lungime), două metatarse (140 mm și 142 mm lungime), un radius (164,5 mm lungime); valoarea medie a taliei la greabăn, utilizând cele șapte piese osoase precizate mai sus, este 68,9 cm. Pentru *Capra hircus*, valorile taliei la greabăn sunt 71,8 cm și 81,7 cm, estimarea realizându-se pe baza a două metatarse.

Un singur metacarp (cu lungimea de 139,4 cm) a servit la estimarea taliei la greabăn a calului (*Equus caballus*), valoarea obținută fiind 139,4 cm.

Studiul a fost realizat în cadrul proiectului CNCS – UEFISCDI PN-II-RU-TE-2011-3-0146.

Cuantificarea resturilor faunistice din eșantionul de la Piatra Frecăței.

Specie	NR	%	NMI	%
<i>Bos taurus</i>	636	32,72	33	20,25
<i>Ovis aries / Capra hircus</i>	226	11,61	25	15,34
<i>Sus scrofa domesticus</i>	214	10,99	27	16,56
<i>Equus caballus</i>	17	0,87	3	1,84
<i>Equus asinus</i>	2	0,1	1	0,61
<i>Canis familiaris</i>	7	0,36	2	1,23
<i>Felis domesticus</i>	2	0,1	1	0,61
Total mamifere domestice	1104	56,75	92	56,1
<i>Cervus elaphus</i>	488	25,06	35	21,47
<i>Sus scrofa ferus</i>	331	17	27	16,56
<i>Capreolus capreolus</i>	11	0,56	3	1,84
<i>Lepus europaeus</i>	3	0,15	2	1,23
<i>Vulpes vulpes</i>	3	0,15	1	0,60
<i>Canis lupus</i>	1	0,05	1	0,60
<i>Castor fiber</i>	5	0,26	2	1,21
<i>Bos primigenius</i>	1	0,05	1	0,60
Total mamifere sălbatice	843	43,25	72	43,9
Resturi identificate	1947	100	164	100
Pești	316			
Păsări	86			
Mamifere neidentif. specific	1571			
Total eșantion	3920			
<i>Homo sapiens</i>	3			

Pentru *Bos taurus* limitele de variabilitate pentru lungimea celui de-al treilea molar inferior sunt cuprinse între 34 mm și 40 mm. Din scheletul cranian s-au mai măsurat procese cornuale, a căror circumferință bazală are valorile 153 mm, 160 mm și 195 mm. Limitele de variabilitate pentru parametrii scheletului postcranian sunt relativ largi, fapt datorat dimorfismului sexual; valorile minimă și maximă pentru lungimea metacarpului sunt 183 mm și 207 mm, iar pentru lungimea metatarsului sunt 215 mm – 236 mm; pentru astragal limitele de variabilitate sunt cuprinse între 58 mm și 72 mm.

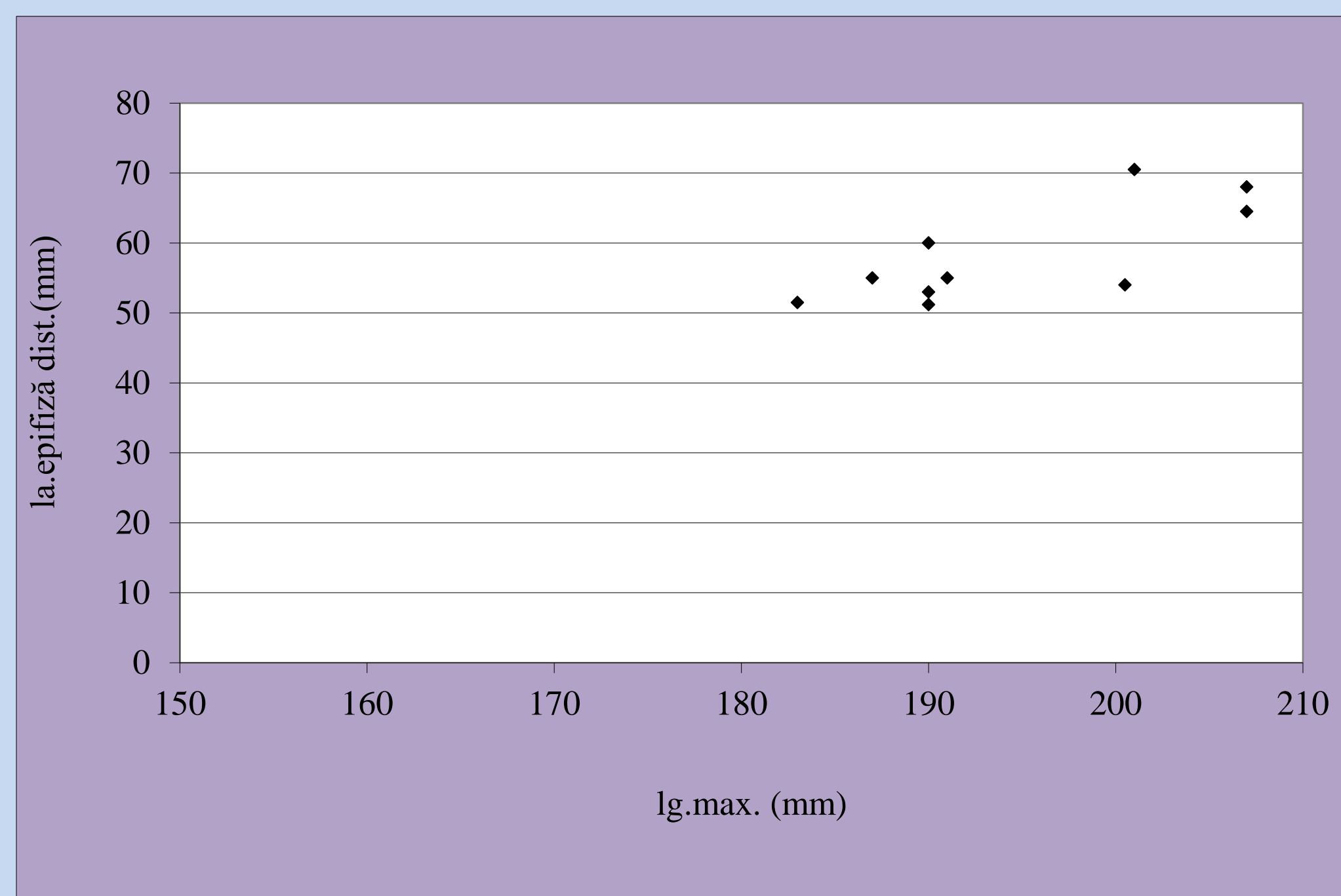
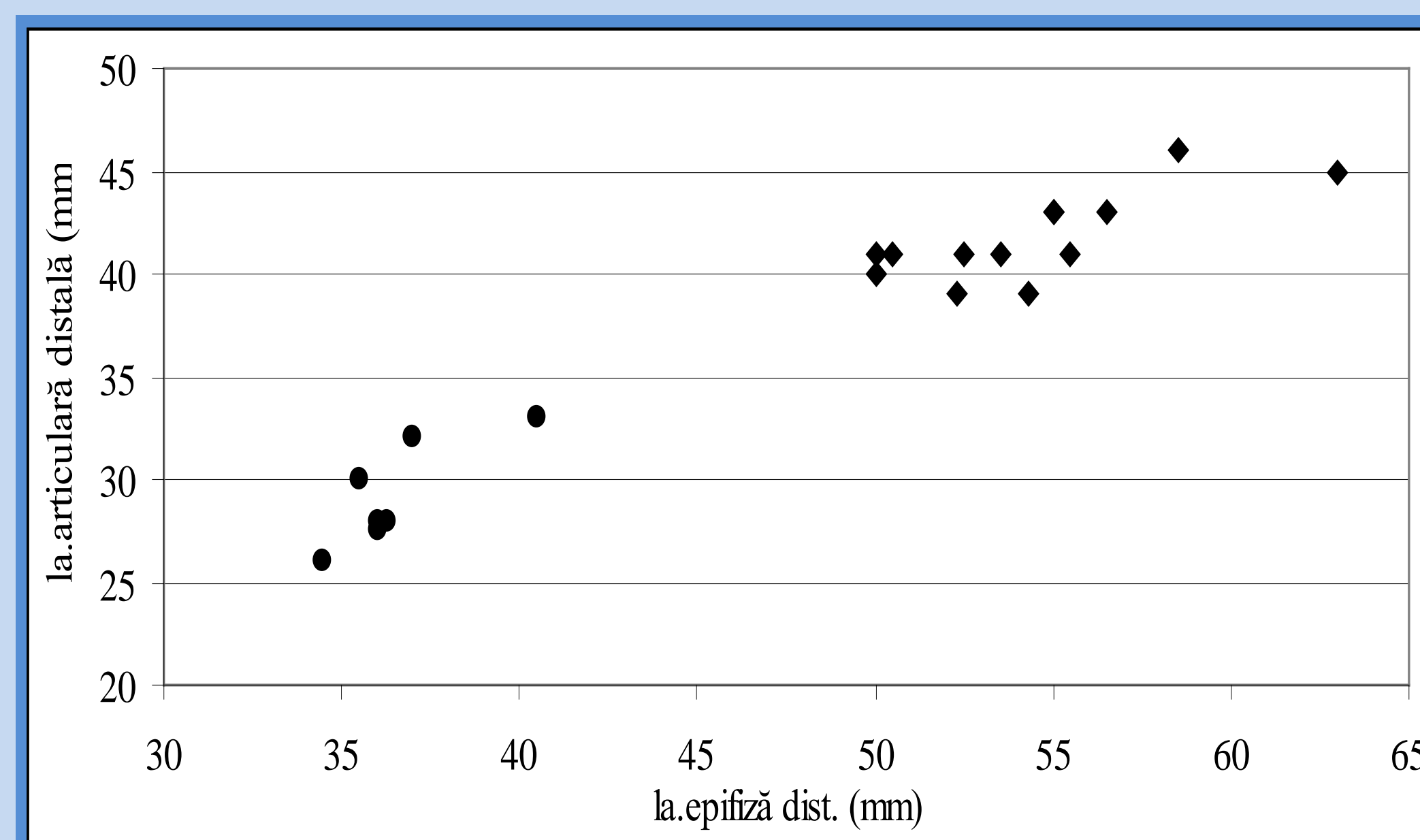

Diagrama de dispersie pentru metacarpe de *Bos taurus* (extremitate distala).

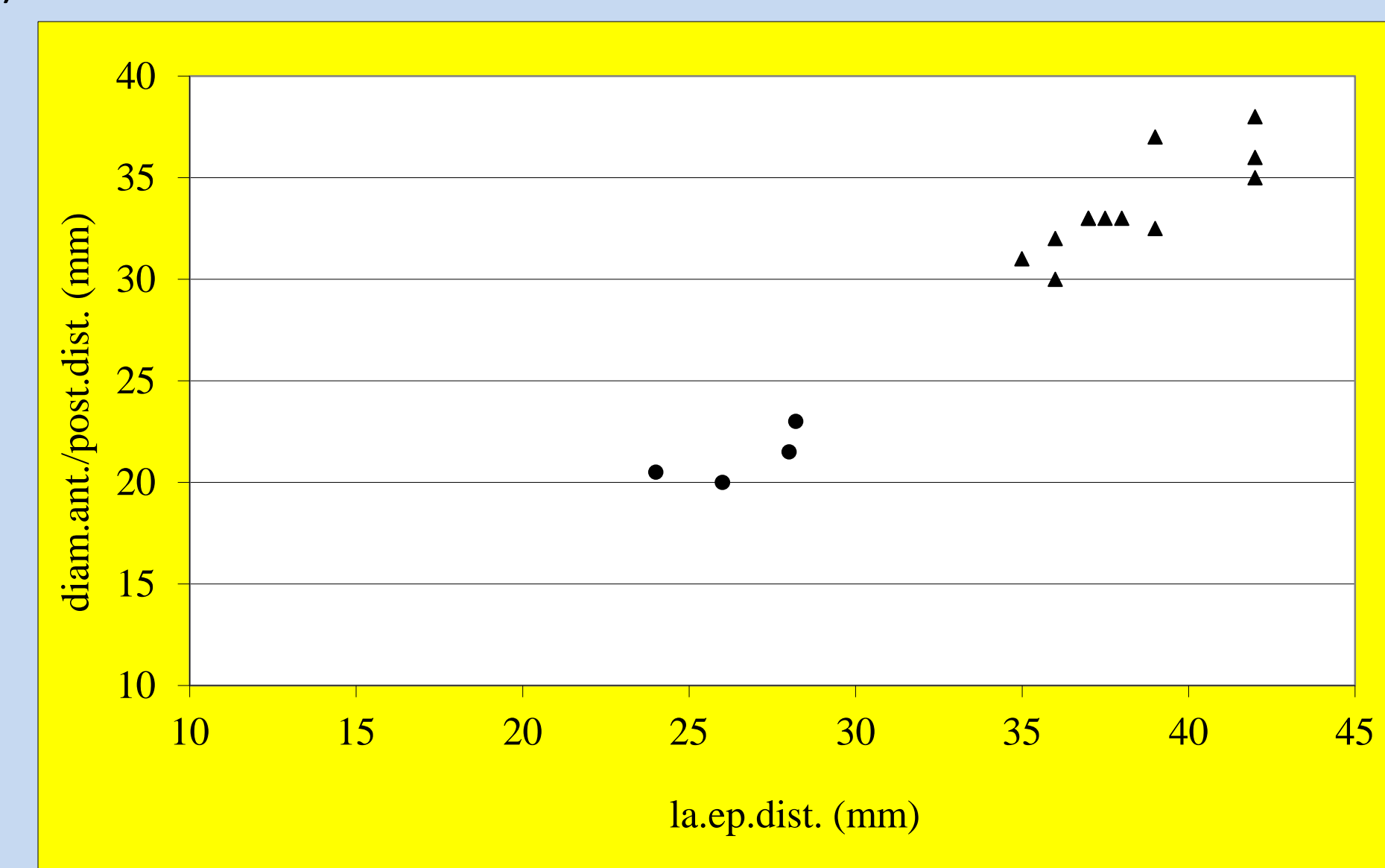

Separarea *Sus scrofa domesticus* de *Sus scrofa ferus* la nivelul humerusului (extremitate distala).

Pentru porc (*Sus scrofa domesticus*) lungimea dintelui M3 inferior are valoarea medie 30,5 mm. Din scheletul postcranian s-au măsurat mai multe oase, de exemplu două astragale (cu lungimea de 47,5 mm și 49 mm), un metacarp IV (cu lungimea 69 mm), un metatars III (cu lungimea 72,5 mm) și două metatarse IV (cu lungimea 93,5 mm și 94 mm); media taliei la greabăn este 80 cm (estimarea fiind realizată pe baza celor șase piese precizate mai sus).

Talia la greaban pentru *Sus scrofa domesticus*.

Element anatomic	Lg.max. (mm)	Talia (cm)
Astragal	47,5	87,3
Astragal	49	90
Metacarp IV	69	69,71
Metatars III	72,5	68,27
Metatars IV	(94)	82,7
Metatars IV	93,5	82,2

Separarea *Sus scrofa domesticus* de *Sus scrofa ferus* la nivelul tibiei (extremitate distala).

Talia la greaban pentru ovicaprine.

Specie	Element anatomic	Lg. max. (mm)	Talie greabăn (cm)
<i>Ovis aries</i>	Astragal	30,2	68,4
<i>Ovis aries</i>	Astragal	30	68
<i>Ovis aries</i>	Calcaneu	63	71,8
<i>Ovis aries</i>	Metacarp	140,5	68,7
<i>Ovis aries</i>	Metatars	142	75,8
<i>Ovis aries</i>	Metatars	140	63,5
<i>Ovis aries</i>	Radius	164,5	66,1
<i>Capra hircus</i>	Metatars	134,5	71,8
<i>Capra hircus</i>	Metatars	153	81,7